

Redacția și Administrația:
Budapesta, VIII., József-körút 18.

Aci sunt a se trimite tot felul de scrisori, cereri și bani.

Apare în fiecare Duminică.

ADEVÉRUL

(GLASUL POPORULUI)

ABONAMENTUL:

Pe 1 an 3 coroane 20 fileră
Pe 1/2 an 1 coroană 60 fileră
Pe 1/4 an 80 fileră
Pe 1 lună 30 fileră
Un număr șingur 6 fileră

Organul partidului socialdemocrat din Ungaria.

*

Foaie pentru poporul muncitor român din Ungaria.

Atent!

Rugăm pe toți frații al căror abonament a expirat, să reînnoască abonamentul, și să ne trimeată prețul abonamentului cât mai în grabă, căci la caz contrar vom fi siliți a sista trimiterea „Adevărului“.

Așa dară rugăm pe toți frații să se grăbească cu trimiterea prețului de abonament căci partidul nostru este partidul muncitorilor, astfel fiind, partidul nostru este sêrac și nimeni nu poate pretinde să-i trimitem foaia „Adevărul“ în dar.

Nouri gra

Până-când vom mai fi rmăriți?

Asta nimenea nu o poate ști, căci vedem cu ochii, cum se ridi asupra muncitorilor capitalismul, întocmai așa, cum să ridică norii cei negri, și ceriul limpede și astupă lumina, întunecă mântul. Intocmai așa voește și capitalismul să întunece lumea muncitorilor.

Și cred ei, că o să ne întunece?

Nu. Pentru-că acum e prea târziu să întunece lumea noastră, că și cel din urmă muncitor român s'a desoptat. Căci muncitorii acum singuri vîd, că soarta lor, în loc să se îmbunătățească, merge tot mai înspre peire.

Drepturile cele mai elementare ni-le-au răpit. Ne-au oprit chiar și munările, și ne duc și foile.

Și pentru-ce sunt toate acestea?

Pentru aceea, ca să nu se deștepte poporul, să rămână tot în întunecul, în care a fost până acuma de sute de ani. Să poarte el jugul și mai departe, să rămână el sclav cum a fost. Dar să nu să zicem, că nici când a fost sclav, nu a fost așa de persecutat și urmat, cum suntem noi astăzi.

Puterea știe foarte bine, că dacă ne-ar da voie ca să ținem adunările și să seriem în foi dreptatea, ca poporul să se lumineze, atunci poporul tot ar veni sub steagul nostru, și în rînd cu noi ar lupta contra capitaliștilor.

Și spaimă îi cuprinde numai la acest cuget,

Dar pentru aceea nu face nimic, cu toate-că noi suntem încă tineri. Mai cu seamă în țeara noastră, că noi numai de 30 de ani am început a ne desvolta și a cunoaște socialdemocrația, iar în coliba Românilor a ajuns numai acum de vre-o 2—3 ani de a ști el, că este un loc de mântuire.

Și locul de mântuire e numai socialdemocrația.

Dar acum să stăm strîmbi și să judecăm drepti. Unde este legea aceea, care a fost adusă la anul 1848, pentru care s'au luptat moșii și strămoșii noștri, cari

și-au vîrsat sîngele pe cîmpul de luptă pentru ea.

În care zice: în țeara asta fiecare om își poate exprima (comunica) liber gândurile sale atât în scris, cât și în vorbă. Asta e scrisă numai pe hîrtie, dar' de ținut nu e lipsă, că în țeara noastră solgăbirăii își fac ei legile după-cum le e voia.

Acum sunt vre-o 5 luni de zile, de când a fost denumit de prim-ministru al Ungariei dl conte Ștefan Tisa, care de loc cum a vîzut, că socialismul, să întinde așa de tare, în întreagă țeara, și capitalismul începe a da înapoi, de loc a dat un ordin solgăbirăilor, adevă la toate autoritățile din întreagă țeara, ca să nu cuteze să îngăduiască vre-o adunare unde să pot întempla și tulburări. Va să zică el prin asta a înțeles, adunările noastre socialiste. Pe când adunările noastre sunt cele mai doimoale.

Dar acum tocmai ni-s'a dat ocaziune de a vedea și a ceti prin foi, că unde să pot întempla tulburări.

Bună-oară în una din săptămânile trecute ce întemplări viforoasă sau întemplat, la adunarea coșuthistă, ce s'a ținut la Aleșd (com. Bihorului) unde s'au jertfit atâtea vieți de oameni.

Dar' oare cine ia responsabilitatea despre întemplările viforoase ce s'au întemplat la Aleșd?

Nimenea!...

Toate au trecut, nimenea nici nu mai amintește despre întemplarea aceasta. Căci oare veduvelor sau copiilor orfanii, ai martirilor au vre-o bucată de pâine sau nu. Toate sunt moarte. Ca și când nu s'ar fi întemplat nimic.

Dar' pentru-ce?

Pentru că acolo au perit numai câțiva muncitori.

Așa este, pentru-că dacă ai bani ai de toate, și ești vîzut în toate părțile, dar dacă n'ai bani, atunci n'ai nici vază, și nici nu te consideră de om, tocmai așa ești înaintea lor ca un animal.

Oare ce s'ar fi întemplat atunci, dacă adunarea aceasta ar fi fost socialistă, și nu burgheză?

Ar fi fost vai de capul acelor pe cari ar fi pus autoritățile mîna. N'ar fi vîzut soarele curînd.

Astfel de tulburări, numai la adunările burghezilor sau întemplat.

Cu toate acestea, că ei ne oprese adunările noastre și ne duc foile, tot nu sunt în stare să spargă rîndurile noastre. Pentru-că noi luptăm mai mult cu mîntea decît puterea. Cu puterea nu poți să faci nimic în ziua de azi.

Incetul cu incetul ne vom ajunge scopul. Noi după-cum vedem adevărat este, căci noui grei să ridică asupra noastră, dintre

toate patru colțurile țerei, și voește a întuneca lumina noastră.

Dar' o să găsim și noi un leac contra acestor nori fără apă, cari nu dau mană pămînturilor, numai întunecă lumina muncitorilor.

De aceea nici unul dintre frați să nu-și peardă nădejdea de a lupta mai departe. Ci din contră să lupte și mai cu inimă, că viitorul tot e al nostru.

Norii cei grei o să treacă, și va rămănea lumina adevărată, pe care o numim socialdemocrația internațională, fală muncitorime.

Să urmăim fraților cuvintele marelui Marx: Muncitori din lumea întreagă uniți-vă!
Aurel Cristea.

Răvaș.

Președintele cuminte.

Vă aduceți aminte iubiților cetitori, că astă iarnă a fost revoluție, adevă ar fi fost să fie în Bavaniste. Din casul acesta pe mulți i-au dus la Biserica-albă, între cari și pe fratele nostru Gavril Jivanovici.

Pecatul lui a fost, că s'a dus la o adunare îngăduită de dl solgăbirău, la care a fost și dlui de față, unde a spus cuvintele de mai jos.

După-ce Jivanovici a fost întemnițat cam două luni și jumătata s'a ținut pertractarea.

Procurorul a cerut, ca fratele Jivanovici să fie pedepsit pentru-că:

Nu ne trebuie judecatori, cari aduc judecată nedreaptă asupra noastră. — Alegem judecată poporală din sinul nostru, și aceea să judece asupra noastră.

2. N'avem lipsă de cătănie — dacă o să avem treabă cu cineva, am ști noi s'o îndreptăm.

3. Pămîntul popilor să-l împărțim între popor,

4. Legile noastre nu sunt bune.

5. De gendarmi împănați, noi n'avem lipsă.

6. Dare lotrească plătim, și n'avem nimic. Numai după 700 fl. venit curat să se plătească dare.

După-ce solgăbirău și notarășu au fost pus la jurămînt, până atunci martorii din partea prietenului Jivanovici, a fost respinși: și Jivanovici a fost osîndit la un an și jumătate închisoare de stat și 200 de coroane.

Încă am avea cuvînt la tablă și la curie.

Să luminează stările, dacă vom descrie un tablou din decursul pertractărei:

Președintele: Jivanovici aici stai înaintea tribunalului, ai înțeles acusa?

Jivanovici: Am înțeles.

Preș.: Dumniata dară ești socialist?

Jiv.: Da eu sunt socialist.

Preș.: Și ce-i socialismul?

Jiv.: Așa cred, că nu de aceea sunt aici, ca să vă dau învățătură.

Preș.: Ba da, la asta întrebare trebuie să răspunzi, că d-ta ai răsturnat toată pacea jurului, și eu vreau să știu ce accia-cc ai lătit dumniata, că oare ști d-ta ce-i socialismul?

Jiv.: Socialismul e producțiunea socială în locul producțiunii individuale.

Preș.: C'un cuvânt împărțirea.

Jiv.: Da, mă rog, chestia asta e tocmai întoarsă. În loc de împărțire noi producțiunea comună o voim.

Preș.: Da să-i-să ajungă din producțiune și la cei-ce fură ziua.

Jiv.: Nu aceia voim mă rog, că astăzi drept destul să-ajunge la cei-ce fură ziua; milionarul, episcopul și mulți cari nu lucră nimic la aceia să ajunge mai mult din producțiune.

Preș.: Bine, destul, că d-ta nici nu ești socialist ci comunist.

Multă învățatură are și președintele!
„Népsz.”

Din banda neagră.

Un suflet negru din comuna Igmand înaintea altarului a injurat socializmul și pe socialiști.

Intre altele a zis, că *socialiștii vreau să împartă averile*, dar noi și toți aceia, cari cunosc ce vreau socialiștii, că așa ciuperci proaste ca astea numai în căpățina neagră (popilor) să fac.

Ce noroc că trăim în veacul al XX-lea, în care poporul cunoaște ciupercile bolânde, și le lasă să putrezească în gunoiul acela în care să face.

Aceia ce n'a spus evangelistul fals este aceia: că pământul e de mult împărțit și din mila lui Dumnezeu frumos dărâbel i-s'a ajuns la Episcopii și la prietini lor cu totul laolaltă nu mai mult, decât două milioane 779 de mii, 483 de holde catrastale. De aici își fac așa burtă rotundă popii și prietini lor.

Nu mai înainte popilor injurați-ne și mai departe, ca să avem ocaziune de a ne ocupa cu voi.

Cronică din Asia.

În una din zilele trecute a intrat în închisoare fratele *Atanasie Voichescu*, pe 23 de zile în *Timișoara*.

Asemenea au intrat în închisoare frații *Ioan Pescariu* și *Ioan Mladin* pe câte 13 zile în *Csakova* și cu ei mai mulți frați pe câte 3 zile.

Pecatul lor a fost acela, că s'au dus în goscie (ca mosafiri) cu ocaziunea Anului-Nou la fratele *Mladin*.

Ni-s'e mai serie că și fratele *Petru Marincu* a intrat în închisoarea din *Csakova* pentru-că a cetit foaia noastră „*Adevărul*” înaintea mai multor frați.

Fratele *Marincu* cu ocaziunea intrării lui în temniță, s'a întălnit și cu ceilalți luptători ai noștri, de-odată să n'trebară unul pe altul, care pentru ce e arestat. De-odată, ca n'tr'un cuvânt au dat răspuns: *Pentru Sfânta Dreptate!*

Așa dară solgăbirăul din *Csakova* va capeta un frumos cadou (souvenire) pentru-că știe foarte bine, a călea legile și drepturile poporului.

113.

În săptămâna trecută atâția oameni și-au luat rămas bun dela pământul acesta în care s'au născut, în care le-a dat mamele vieață; și cine știe câte mame trăiesc încă din acele, și varsă lacrimi după aceia pe cari într'atât de drag i-a avut?

Cine știe câte isoare de lacrimi să fac pe pământul acela în care or sămănat și sămăntă și or gândit că o să le fie și mormânt.

Când cetim că cutare și cutare vapor atâtea suflete duce de aici, ne întrebăm noi înșine, că toate acestea pentru-ce să întâmplă?

Pentru-ce varsă mamele lacrimi?

Pentru-ce merge atâtea mat de om din Ungaria, blăstămând locul nașterii ca *Coriolan*?

Ori doară n'avem noi dealuri și munți bogăți cari poartă în sinul lor diamantul negru, aurul, argintul, ferul, sarea și toate cele de trebuință?

Oare care țară e mai înfloritoare ca a noastră?

Când aste întrebări le punem, căpătăm răspunsul, că în *America* să capeta carnea

incepând dela 8 cent până la 18 cent. (Un cent este 5 filleri) dar' acolo găzdarita așa de ușor poate plăti aceia ca aici creșterii, că acolo nu cu florintu să plătește ei cu dolaru. Un dolar face (cam 5 cor.)

Zice, am cel puțin un dolar la zi s'au care cât lucră.

Cătră frații plugari și muncitorii!

*Deșteaptă-te cel ce dormi
Și te va lumina Cristos
zice Pavel Apostolul.*

Căutați în jurul vostru, bătrâni și tineri, mame și fiice, și veți vedea că ce zile au ajuns muncitorimea. Astăzi cu crunta a voastră sudoare câștigați pâinea de toate zilele, în lacrimi scâlțați pruncii voștri, în sdreanțe îi îmbrăcați, prin muncă și sărăcie trăiți dela leagăn până la vârsta de 20 de ani. Au crescut între muncă și capital, și când s'au văzut și ei că s'oameni în lume, când părinții lor se bucură ca să le fie de ajutor, atunci vine puterea și'i duce le miliție.

Oh! câte vaețe și suspinuri, după dulcele fiu, care ca o pasăre din brațele mamei a sburat.

Vai! cum își bat mamele pântecul și cum se umple de întristare tatăl, căci s'au bucurat că li s'a născut un prunc în lume, care la vremea lor de neputință, va purta grijă pentru ei. Odată au văzut că bucuria lor s'a prefăcut în întristare. Ce să aștepte dela copilul lor, pe care în lacrimi l'au crescut?

Vedeți iubiiților frați, noi nu voim ca să venim în contra capitalului cu arma, numai cu știința, că și *Cristos* a luptat pentru popor, dar nu cu arma, ci cu cuvântul.

Când a scos *Apostolul Petru* sabia din teacă asupra capitaliștilor, când l'au prins pre *Cristos*, el a zis: *Petre întoarceți sabia și bagă o în teacă, că cel ce luptă cu sabie, prin sabie va muri!*

De aceea vă zic vouă fraților: organizați-vă, cetiți și învățați știința noastră, știința socialdemocrației că sfântă este.

Scriptura zice:

*Luminează-te și vei fi!
Voește și vei putea!*

Dacă voi nu veți voi, dacă voi nu veți lupta sub steagul roșu al socialdemocrației, nici odată nu veți scăpa de sub jugul capitalului. Nu ședeți cu mâinile în sân, și nu puneți-vă nădejdea în D-zeu, el a dat omului minte și curaj, de aceea înfrățiți-vă plugari, muncitori și meștri, și cu toți proletarii lumii să vă deschideți gura și să cereți ca munca voastră să fie plătită. Astăzi nu agonisești cu brațul tău nici pâinea de toate zilele, căci executorul trage fără milă și cămașa de pe cărcă.

Luăți-vă dar inima în dinți și când va bate ceasul, vă vom chema să ne sfătuim frățește, că fiind uniți, vom forma puterea.

Noi purtăm tovara, noi dăm cătanele cu miile. Noi prin munca noastră îmbrăcăm domnișorii și doamnele în haine scumpe. Noi le câștigăm masa grasă și viața sburdată, nouă ne rămân sdrențele și amarul.

Vă strig fraților: deșteptați-vă, înțelegiți-vă între voi plugari și muncitori, meșeriași și industriași! Uniți-vă cu toate țările lumii, și la vreme de lipsă cu nădejde să fiți. Votul vostru să l'dați aceluia care și înainte de alegere Pați văzut, și l'cunoașteți că luptă pentru binele poporului.

La luptă fraților pentru drepturile noastre, la luptă pentru votul universal și secret! Luptați pentru iubire, pentru dragoste și credință, pentru care și *Cristos* a luptat.

Nu credeți învățăturile false cu care de 19 sute de ani ni-or înșelat. De ar trăi astăzi *Cristos*, tot așa ar fi și el judecat și întemnițat, căci și pe timpul acela l'au făcut pe *Cristos* că e necredincios. Dar vedeți că nu l'au cunoscut de fiu al lui D-zeu! Dar după 325 de ani, după ce l'au omorât, l'au declarat de fiu lui Dumnezeu.

De aceea vă zic vouă părinților și mamele! Să reinvie în inimile voastre tufiile străbunilor, cari i-au oțelit de au fost în stare de a da piept cu furtunile veacurilor și a ne păstra în inimile lor zguduite de viscoale. Nu lăsați să se zguduie pomul credinței voastre, care cu durile sale vă îndulească inima și să v'o întărească în credința tare, care va fi singură mântuitoare pentru voi.

Vă zic vouă, feciorilor și fecioare, că ideea noastră să reinvie adânc în inima voastră.

Voi bătrânilor, purtați-vă cu bărbăție în credință și nădejde. Că precum *Cristos* a răscumpărat pământul prin sudorile sale mestecate cu sânge, și prin golirea paharului a dat moștenirea. Cu lacrimi crude a suferit temniță, ba și-a dat și sufletul în mâna creatorului pentru răscumpărarea poporului.

Fraților! Luptați pentru binele vostru, una idee este sfântă, și aceea e socialdemocrația. Noi până la moarte luptăm pentru poporul apăsător și ridicăm drapelul roșu pentru că:

*Roșu-i ceriu ce străbate,
Inimă plină de dor,
Pentru sfânta libertate,
Și-al poporului amor!*

*Ioan Pescariu,
econom în Gilad.*

Impărat și Proletar.

De Mihail Eminescu.

(Urmare si fine.)

Atunci veți muri lesne fără de-amar și grijă,
Feciori or trăi 'n lume cum voi ați viețuit,
Chiar clopotul n'o plânge cu limba lui de
[schijă]

Pentru acel de care norocul avu grijă;
Nimeni de-a plânge n'are: el traiul și-a trăit.

Și boale ce miseria ș'averea nefirească
Le nase în oameși, toate cu'neatul s'or topi
Va crește tot ce'n lume este menit să crească,
Va bea până'n fund supă până va crea ș'a
[sdrobească]

Căci va muri când nu va avea la ce trăi.

Pe malurile Seinei în faeton de gală
Cesarul trece palid, în gânduri adâncit;
Al undelor greu vuet, vuirea în granit
A sute d'echipajuri, gândirea n'o înșeală:
Poporul lui îl face tăcut și umilit.

Zimbirea lui deșteaptă, adâncă și tăcută
Privirea'i ce cetește în suflete omenești,
Și mâna'i care poartă destinele lumesti
Cea grupă zdrăntuită în cale-i o salută,
Mărirea'i e în taină legată de acești.

Convins ca voi el este'n nălțimea'i solitară
Lipsită de iubire, cumă principiul rău,
Nedreptul și minciuna al lumii duce frău,
Istoria umană în veșe se desfășoară,
Povestea-i a ciocanului ce cade pe ilău.

Și el — el vârful mândru al celor ce apasă
Salută 'n a lui cale pe apărătorul mut,
De ați lipsi din lume, voi cauza 'ntunecoasă
De resturnări mărețe — mărirea-i radioasă
Cesarul, chiar Cesarul de mult ar fi căzut.

Cu ale voastre umbre nimica crezătoare,
Cu zimbetu-vă rece de milă părăsit,
Cu mințea de dreptate și bine riziătoare,
Cu umbra voastră numai, puteri îngrozitoare,
La jugu-i el silește pe cei ce l'au urit.

Parisul arde'n valuri, furtuna 'n el să scaldă
Turnuri ca faclă negre trăsnesc auzind în
[vânt —

Prin limbele de flacări, ce'n valuri se fră-
[mânt,

Răcnete, vuet de arme pătrund marea cea
[căldă,

Evul e un cadavru — Paris al lui mormânt.

Pe stradele 'ncruşite de flacări orbitoare,
Suiţi pe baricada de bulgări de granit,
Se mişe batalioane a plebei proletare
Cu cuşme frigiene şi arme lucitoare,
Şi clopote de-alarmă răsună răguşit.

Ca marmura de albe, ca ea nepăsătoare
Prin aerul cel roşu femeii trec cu-arme 'n braţ,
Cu păr bogat şi negru ce pe umeri se co-
[boară

Şi siniu lor acoper — e ură şi turbare
In ochii lor cei negri, adânci şi deseraţi.

O! luptă-te 'nvălită în pleteleşi bogate,
Eroic este astăzi copilul cel pierdut!
Căci flamura cea roşă cu umbra-i de dreptate
Sfinteşte a ta viaţă de tină şi păcate.
Nu! nu eşti tu de vină, ci cei ce te-au vândut!

Scântee marea lină, şi placele ei sure
Să mişe una pe alta ca pături de cristal;
Prin lunce prevălite, din tainica pădure
Apare luna mare câmpiile azure,
Umplându-le cu ochiul ei mândru, triumfal.

Pe undele încete își mișcă legănate
Corăbii învechite scheletele de lemn;
Trecând încet ca umbre, în pânzele umflate
In fața lumii care prin ele atunci străbate,
Și 'n roata de foc galben stă fața-i ca un semn.

Pe maluri sdruncinate de aiurirea mării
Cesarul 'ncea veghiaza la trunchiul plecat
Al saiecei pletoasă, și 'nvinse-a apeii arii
In cercuri fulgerânde să pleacă lin suflării
A zefirului nopții și sună cadentat.

Ei pare, că prin aer în noaptea instelată
Călcând pe vârf de codri, pe a apelor mării,
Trecea cu barba albă — pe fruntea 'ntu-
[necată
Cununa cea de pae îi atârna uscată —
Moşneagul rege Lear.

Ujmit privea Cesarul la umbra cea din nouri,
Prin creața-i cărei stele lin tremurând
[transpar.

I-se deschide în minte tot sensul de tablouri
A vieții scilipitoare, a Popoarelor ecouri
Păr glasuri ce îmbracă o lume de amar.

In ori-ce om o lume își face încercarea,
Bătrânul Demiurgos se opintește 'n van,
In ori-ce minte lumea își pune întrebarea
Din nou: de unde vin și unde merge?
[Floarea

Dorințelor obscure sădit în noian.

Allumi 'ntregul simbur, dorința-i și mărirea,
In inima ori-cărui i-ascens și trăitor,
Svârlore hasardată, cum pomu 'n înflorire
In ori-ce floare 'ncearcă întreaga a sa fire,
Ci 'n cale dea da roade cele mai multe mor.

Astfel umana roadă în calea ei înghiață,
Se petrifică unul în slav, altu împărat,
Acoperind cu noime sërmana lui viață
Și arătând la soare miseriei lui față —
Fața, căci 'nțeleșul i-același la toți dat.

In veci aceleași doruri mascate cu-altă
[haină,
Și 'n toată omenirea în veci acelaș om;
In multe forme apare a vieții crudă taină,
Pe toți ea îi înșeală, la nime se distaină,
Dorinți nemărginite plantând într'un atom.

Când știți că visu-acesta cu moarte se sfir-
[șeste,

Ca 'n urmă-ți rămân toate astfel cam sunt,
[de dregi

Ori-cât ai drege 'n lume — atunci te obosește
Eterna alergare și 'n gând te ademenește:
Că vis al morții eterne e viața lumii întregi.

Scrisori.

Din Berin.

Din Berin am primit scrisoarea aceasta
in care să află o ticăloșenie grovază, iar
cei-ce-au scris-o primese și responsabilita-
tea pentru ea. Am fi foarte bucurosi dacă
ar ridica proces, habăneu de chinez și fi-
birău einst.

Dar până-când va ajunge foaia în mâ-
nile lor, ca s'o cetească, până atunci o
să cetească și dl ministru, că ce fel de calfe
are. Iată scrisoarea:

„Stimaților frați!

Aveți bunătate și dați loc acestei epi-
stoale în prețuita d-voastră foaie.

Și noi ca 'ntralte sate, în ziua de
Paști ne-am strîns la joc, tineri și bă-
trâni. Acei mai bătrâni m'au tras mai
înapoi, și-am ocupat loc pe-o laviță, și
au rugat pe fratele Petru Marincu, ca
să le cetească foaia „Adevărul“ și să
ne spună ce și cum s'a întâmplat la con-
gresul din Budapesta.

Fratele Marincu spuse, că a fost foarte
frumos, că au fost de față români, un-
guri, nemți, sërbi, slovaci etc., va să
zică de toate națiunile, o cunună ade-
vörată internațională.

D'apoi știți a venit acolo și un lin-
gău, cu numele Grigor Vatreși și când
auzi că Marincu începe să cetească foaia
„Adevărul“, fugi ca dracu de tămâie,
pentru-că din foaia noastră se lățește
lumina, că așa să ascund și halele, bu-
hăle și lilieci de lumina zilei.

Ce gândiți unde s'a dus lingău ace-
sta, la chinez, ca să-i spună, că Ma-
rincu eară cetește foaia „Adevărul“. Cum
a auzit chinezul despre treaba asta, a
alergat ca un sălbatic, până la locul nu-
mit, și cum îl vede pe Marincu cu foaia
în mână, să duce spre el și voiește s'o
ia cu puterea.

Insă Marincu nu ia dat-o. Chinezul
s'a infuriat și-l prinde pe Marincu de
grumaz, (Așa ceva numai tâlharii fac.
Red.) el cu asta nu s'a îndestulit s'a
pus și a băluc pe Iosin Simu, până i-a
rupt mâna și după aceea lua pe moșu
George Cranicu și așa a dat cu el de pă-
mînt de am gândit că nu să mai poate
scula. (Mai ceva, să nu gândească dl
chinez, că asta o trece numai așa, că o
să-l tragem și noi la răspundere, pen-
tru fapta sa frumoasă. Și oare ce-ar fi
fost dacă acești oameni s'ar fi ridicat
asupra lui? Ar fi fost vai de capul lui!
Dar prin asta a arătat frații din Berin
că socialiștii nu voesc răscoale și nu
mai pace. Red.)

După aceea ne pîrise la solgăbirău și
sfîrșitul a fost, că pe fratele Petru Ma-
rincu l'a osîndit la 15 zile închisoare și
200 coroane amendă în bani, iar pe cei-
lalți frați la 7 zile și 100 coroane amendă
în bani.

Pe lângă toate acele, că chinezul a
recunoscut că Marincu nu l'a vătămă,
cu aceea voește acum să se scuze că el
a fost foarte mînios și singur nu știe
ce-a făcut.“

(Berinenii).

Dar noi recomandăm dlui chinez, că de
altă-dată când o mai fi așa de mînios să
dee cu capul de peatră sau să sară în
fântână, și atunci de-a buna samă o ști
că ce face. Alteum tragem atențiunea dlui
comite-suprem, asupra chestiunii acesteia
și totodată recomandăm, că dacă o să tur-
beze chinezul mai odată să-l trimeată în
Pesta. Red.

Cronica.

— **Pe urmele grevei.** Focul grevei func-
ționarilor dela tren a fost stîns, dar' nu de
tot, flacăra licărește sub spusă și amenin-
ță, să isbuenească cu cea mai mare pu-
terc. Conducătorii grevei au fost suspen-
dați. In Budapesta au ținut foștii groviști
adunare, în care au hotărît, că dacă gu-
vernul nu le va împlini cererea, atunci va
fi și mai amar. Va fi o grevă, pe care eu
nimic nu o vor putea sugruma.

— **Advocați în grevă.** În țeara Spaniol-
lor un judecător a vătămă pe un avocat
cu vorbe aspre. Fișcalii din orașul Segova
s'au pus în grevă. Au adus la cunoștința
președintelui tribunalului, că până ce nu
înfruntă pe ael judecător, care a cutezat
să vătămă pe avocat, nu se vor presenta
la tribunal.

Treaba a ajuns la judecătorie, unde nu
să știe ce sfîrșit a avut.

— **Poem eroic alui Ștefan-cel-Mare.** Poe-
tul St. O. Iosif a fost însărcinat de mini-
strul înștiințunei publice din România,
d-nul Sp. Haret, să scrie un poem eroic
asupra vieții voevodului României, Ștefan-
cel-Mare.

— **Cu cinci-zeci de milioane de coroane**
vom plăti pe anul ce vine mai multă por-
ție, decât până acum, din care sumă 25
milioane cad pe locuitorii din Ungaria și
25 milioane pe cei din Austria. Unde vom
ajunge dacă va merge tot așa.

— **De ale beției.** Economul Ioan Vă-
licu din Jam s'a dus la birt cu țigani
(contorași) și a bătut cu ei până nu a știut
cum e calea și pe unde merge; după-ce
s'a îmbătut s'a dus spre casă și a vrut să
dee apă la vite și avînd fântână in ocol
a căzut în fântână. Femeia sa Reveca Du-
mitru l'a aflat în fântână. A strigat după
oamenii și aceștia l'au scos. A mai trăit 3
zile și a murit.

— **Iar rachiul.** In comuna Berinde (lângă
Sătmar) doi economii cu stare bună în una
din zilele trecute petreceau la crăsmă la
rachiul. Unul dintre ei s'a rămășit cu pri-
etinu său, că bea trei litre de șligoviță.
A și câștigat rămășagul, dar l'a plătit cu
viața. La jumătate oară, după-ce beuse ra-
chiul a murit.

— **Șapte ani în temniță pentru niște**
vorbe nesocotite. Pe câmpul de exerciții
din Mühlhaus (Germania) făcea deprinderi
o companie de soldați. Chiar atunci trecu
pe acolo trenul împărătesc cu împăratul
Wilhelm, care să întorceau acasă din Ita-
lia. Căpitanul a pus compania în linie
dreaptă cu fața spre tren și a comandat
„Salutați!“ Soldații au salutat trenu. Per-
delele dela vagoane erau trase și împăra-
tul n'a avut grije de salutul companiei.
Mai târziu un soldat zise cătră vecinul
său: „Zău că n'am avut de ce să ne efoșăm
pentru un tren gol. Am salutat locomotiva,
precum fac sălbaticii, ear' pe împăratul nu
l'a durut nici capul de salutarea no-
astră“.

Vorbele aceastea ușoare au ajuns până
la urechile împăratului. Soldatul a fost dat
în judecată și pedepsit pentru ofensarea
Majestății Sale împăratului Wilhelm la 7
ani temniță.

— **Știri mărunte din toată lumea.** In zi-
lele aceastea lucrătoarea la țiglarie Teresia
Lalla (de 15 ani) voia să treacă sinele
lângă Comlăușul-mic (com. Torontal).
Chiar atunci trecu pe acolo trenul ce ve-
nia dela Segedin, și a sfărîmat în bucăți
corpul nefericitei. — In Corvino-Quirico
(Italia) a ars castelul contesei Angela
Perduca-Pini. Trei contese, Ida (18 ani),
Giuseppina (16 ani), și Lorenza (6 ani) au
perit în flăcări. — Episcopul gr.-or. din
Zara, dl Nicodim Milas a înaintat o peti-
ție la Maj. Sa, cerînd despărțirea biseri-
cei gr.-ort. din Dalmația dela metropolia
din Cernăuți (Bucovina) și încorporarea
ei la patriarhatul sərbesc din Carloveț.
— In St.-Michael (Croatia) a isbucit un
incendiu, care a făcut scum și cenușe 72
de case, împreună cu toate edificiile eco-
nomice și biserica. Din tot satul a mai ră-
mas 8 case.

— **Fată de milionar l'a murit de foame.**
Fiica de 6 ani a milionarului Maccarill
din New-York a dispărut fără de veste de
acasă. Nimenea nu știa cauza dispariției.
Nemângăiatul tată a oferit 4000 dolari
celui-ce va afla pe fiica sa. Fiica a fost
aflată moartă în hornul palatului. Anume
i-a s'a jucat pe acoperișul plan al palatu-
lui și din nebagare ne seamă a căzut în
horn (coș), unde, precum s'a constatat, a
murit de foame.

— **Că face negrija.** In comuna Șoimuș
(com. Arad) a găsit la un om cu numele
Iovan Ciochina un copil de 3 ani un re-
volver. S'a jucat cu el, revolverul era în-
cercat și s'a descărcat în pîntecele copi-
lului și a dat de veste maică-sa, că copilul
plînge din răpuleri și alearga maică-sa
și-l află pe copil cu revolverul într'o mână
și cu o mână ținându-se de pîntece. După

grele suferințe și-a dat sufletul. Părinți, grijii de copii vostri!

— Omor. Un omor groaznic s'a întâmplat în comuna Rogoz, unde *Bode Vasilić*, june din Rogoz, a mers să fure lemne de pe hotarul comunei Dobricul-Lăpușului, din pădurea așa numită: *Dos*. La răsunetul pădurei în urma loviturilor de sicure, a mers locuitorul din Dobric, Teodor *Iuga*, om de 26 ani, și l'a provocat, ca să-i predea sicurea. Hoțul i-a răspuns cu o lovitură în spate așa de grozavă încât sicurea s'a băgat așa de tare în trup până în apropierea inimii, tăind 3 coaste și plămânii. Pe sârmanul nenorocit îl deplânge soția tânără cu un copilăș abia de 1 an, și părinți bătrâni și slabi. Bietul nenorocit a fost cunoscut de om bun și blând, pe când vinovatul are un trecut pătat și a fost judecat de mai multe ori. Afară de aceea să imputernicește, tot mai mult prin acest ținut și imoralitatea, căsătoriei ilegale sunt foarte multe.

Martirii noștri.

De Alexandru Csizmadia.

Tradus din „Népszava“ de Gustav Auerbach.

Cum au luptat frații noștri din Orosháza pe timpul goanei contra socialdemocrației?

(Continuare).

(4)

Mult a gândit asupra acestui lucru.

La sfârșit a hotărât autoritatea că din toate părțile va începe cu persecutări contrar muncitorilor.

Ei au voit ca muncitorii să se plictisească odată de socialdemocrație. Dar mai la vale vom vedea întru-cât le-a succedat acest lucru.

Acum de aceea a chemat pe bărbații de încredere înaintea sa, ca să-i tragă la răspundere pentru ținerea de adunări secrete. Ascultările au recurs în modul următor:

— Pentru-ce țineți voi adunări secrete?

— Dacă ținem adunări pe ascuns, de aceea le ținem, pentru-că adunări publice nu ni-să îngăduese. Dar noi nu ținem adunări. Dacă ne adunăm laolaltă să ne sfătuim, asta nu poate fi adunare, pentru că-i lipse oric-ce formă de adunare. Mai întâiu de toate nu este acolo trimisul autoritativ. Mai departe nu este acolo nici președinte și nici notar. Procese verbale nu se fac.

— Dar voi sunteți și câte o sută la olaltă, și unde sunt atâți oameni laolaltă, aceasta este adunare.

— În sensul acesta, o nuntă unde sunt mai mult decât o sută de oameni, mai întâiu poate fi numită de adunare. După aceea și predicile din biserică mai întâiu pot fi numite adunări. Adunare țin în toate zilele cea sumă mare de muncitorii cari să strâng în piață și așteaptă să capete ceva de lucru.

Solgăbirăul să gânde puțin, și în sine de sigur că a recunoscut că acel care sta înaintea sa l'a lovit cu răspunsul în cap. Dar solgăbirăul nu a voit să se deie de învins.

— Așa este, dar la conferințele voastre sunt oratori cari stau în picioare și vorbesc. Cine vorbește stând în picioare acela este orator de adunare.

— Asta este adevărat, că din când în când câte unul vorbește stând în picioare. Dar și eu vorbesc acum stând în picioare — pentru-că solgăbirăul a uitat să îi dea seaune, ca să șadă — dar eu toate astea cred și sunt convins, că nu țin vorbire de adunare aci.

Sfârșitul a fost, că solgăbirăul nu a putut găsi nimic contra bărbaților de încredere.

I-a lăsat liberi, și le-a zis „ca să bage bine de seamă“.

Pe timpul când muncitorii au fost la ascultare la solgăbirău, subsolgăbirăul s'a dus cu câțiva jandari pe la casele oamenilor ca să facă cercetare. Au căutat cărți și foi socialiste. Dar foarte mult

s'au mirat când muierile cu acestea i-au primit:

— Mă rog arătați-mi ordinul.

Subsolgăbirăul i-a arătat ordinul fisolgăbirăului.

Nevasta muncitorului a cetit acest ordin, apoi a spus:

— Asta este destul ca să faci cercetare, dar nu este destul ca să faci confiscare, și să iei cărțile și foile socialiste.

Acest lucru numai atunci vei avea dreptul de a-l face, când îmi vei arăta ordinul sau hotărârea procurorului.

Să înțelege de sine, că subsolgăbirăul nu a avut hotărârrea procurorului, și astfel toate acestea au fost contra legii. Acest mare domn să gânde puțin, apoi spuse, că iel totuși va ținea căutare și muierile să nu vorbească așa mult, căci asta nu-i stă bine!

La aceste vorbe muierile s'a simțit vătămată. Dar cu sânge rece a zis următoarele:

— Eu protestez contra acestei fără de legi, dacă D-ta totuși vei ține căutare în casa mea, atunci voi face arătare că D-ta ai abuzat cu puterea contra noastră.

Să înțelege că trimișii autorităților nu se prea sinchiseau de protestările muncitorilor. S'au dus în casă și au început a căuta în toate colțurile, au căutat pe sub paturi, unde au spăriat și mița, au căutat în dosul oglinzei, prin lăzi, cu un cuvânt prin toate locurile, dar nicăeri nu au găsit nimic. Mai întotdeauna nu au găsit nimic, căci muncitorii au știut că autoritățile nu se prea țin de lege. Astfel fiind, ei cărțile și foile socialiste nu le țineau în asemenea locuri, unde ei știau că le pot găsi.

Și când oamenii puterii nu au găsit nimic, tot satul s'a bucurat, văzând că autoritățile au fost trase pe sfoară.

De multe ori s'a întâmplat că frații din Orosháza au primit câte un pachet dela librăria *Népszava*, dar de oare-ce poștașii făceau lucrul acesta mai întâiu cunoscut autorităților, s'a întâmplat că abia căpăta adresantul pachetul și mergând cu el spre casă, văzu că jandarii se țineau după el. Frațele începu să ridă și zise în sine: „Venii numai, că totuși veți rămâne cu buzele umflute.“

Așa s'a și întâmplat. Abia ajunse acasă, iată că veniri și jandarii:

Incepură să'l asculte ast-fel:

— D-ta ai primit un pachet dela poștă!

— Eu?! Cine v'a zis acest lucru? Acela a mințit ca un nemernic, chiar ori-cine ar fi.

Să înțelege că jandarii nu au avut îndrăzneala a'i zice că poștașul le-a făcut cunoscut acest lucru, ei bine au știut că dacă spun aceasta, atunci rău va fi pentru poștaș, de oare-ce nu este permis ca funcționarii poștei să facă asemenea lucruri.

— Nu tăgădui, că noi te-am văzut când ai dus pachetul acasă — zise jandarul.

— Dacă ați văzut, atunci placă și căutați — zise fratele.

— Adu'l incoace.

— Dar cum să vă dau eu ceea ce nu am?

Jandarii s'au pus pe căutat. Aceasta nu au avut voie să o facă; dar în țara noastră nu le pasă ce este voie sau ce nu. Dar căutarea lor a fost zadarnică, căci nu au găsit nimic.

Deschilirea acestui lucru este următorul: nici odată nu a mers a frate singur după pachet. Doi-trei frați au rămas în colțul unei ulițe și așteptau până când veni acela care s'a dus la poștă după pachet. Când acela veni la colțul uliței, jandarii nu puteau vedea, cum acel frate a dat pachetul unui alt frate, care l'a luat sub șupă, a mers cu el tocmă în calea jandarilor, cari nici nu visau că pachetul îl ducău de sub nasul lor. Frațele care a adus pachetul dela poștă și-a așezat șupa așa, că sub ea ar avea pachetul dela poștă, mergând liniștit spre casă. Jandarii cu mare bucurie mergeau după el crezând că vor putea confisca ceva.

Dar aceste lucruri muncitorii nu le fă-

ceau numai ca să scape cărțile, dar le făceau de ciuda autorităților. Fie-care frate știe că nu poate fi lucru mai frumos de cât a sminti autoritățile. La asemenea cazuri toată comuna își ținea burta de risete.

Socialiștii din Orosháza nu prea se temeau de urmărirea autorităților. Din contra, ei petreceau, Ei concuau între ei, că care este mai isteț ca să smintească mai mult autoritatea. Cu cât mai mult puteau sminti autoritățile, cu atât mai bine le părea. Timpul acestor urmăriri a fost cel mai bun pentru asemenea sminteli, căci autoritățile cred că numai în asemenea cazuri își îndeplinesc pe deplin funcția.

La întâmplări mai mari sau la casuri cari sunt pentru interesul țării întregi, centrul partidului din Budapesta țipărea cu sutele de mii foi volante și în număr mare le trimitea în comune spre agitare.

Când bărbații de încredere primeau aceste foi volante, îndată se strânseseră la olaltă și chemară încă vre-o câți-va frați mai tineri, așa că erau douăzeci la număr, după aceea împărțeau comunele, că care dintre ei în care uliță va merge să împărțească aceste foi volante. Seara fie-care a mers să împartă aceste foi volante, în locurile ce'i au fost destinate.

(Va urma.)

Glume.

Ce deschilire este între popă și între bică?

Accea, că bica turbă de rochia roșie pe când popa turbă de pantlica roșie, ce o poartă socialiștii.

Pentru-ce ridică procuratura atâtea procesuri în contra socialiștilor?

„Pentru-că socialiștii nu poate ridica în contra ei.“

Și încă pentru-ce?

Pentru-că procesurile nu poate ridica procuratura.

Posta redacției.

Nicolae R., Mehala. Cu banda neagră ne vom ocupa în nr. viitor. Piesa teatrală și-o trimiți săptămâna viitoare.

La Voichescu i-am trimis.

Foile sârbești le-am trimis. Salutăți *Ponta*.

Bursa de mărfuri și efecte din Budapesta.

Mărfuri:

Cursul din 28 Maiu 1904.

per 50 chile

1904 grâu de Maiu	— — —	8.60—8.75
„ sâcără	„ — —	— — —
„ ovės octobre	„ — —	5.55—5.85
„ cucuruz de Maiu	„ — —	5.10—5.20
„ grâu nou de toamnă	„ — —	8.08—8.09

Prețurile scad.

Prețul „Adevărului“:

„Adevărul“ costă pentru Ungaria:

pe 1 an	3 coroane 20 fileri
„ 1/2 „	1 coroaună 60 „
„ 1/4 „	— „ 80 „
„ 1 lună	— „ 30 „

Pentru România și alte țări din Europa pe 1 an 6 franci

„ 1/2 „ 3 „

Pentru America:

pe 1 an 2 dolari

„ 1/2 „ 1 „

Bani sunt de a se trimite pe adresa:

„Adevărul“, Budapesta,
VIII., József-körut 18 sz.

Fraților! Răspândiți „Adevărul“ în toate părțile, căci acesta este interesul nostru spre a ne lumina.

Editor: Partidul socialdemocrat din Ungaria.

Redactor responsabil: Aurel Cristea.

Tipografa Fried & Krakauer, Budapesta, Lázár-u. 15